

Силабус освітнього компоненту «Філософія науки та організація наукової діяльності»

Галузь знань: А Освіта
Спеціальність: А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)
Освітня програма: Спеціальна освіта (мова навчання – українська)
Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Рік навчання: 2025–2026
Семестр: 1

Структурний підрозділ	Кафедра історії України, історичний факультет
	ПІБ: Філінюк Анатолій Григорович Посада: професор кафедри історії України Вчений ступінь: доктор історичних наук afilinyuk@ukr.net Робоче місце: навчальний корпус № 2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України. Профайл викладача: https://histua.kpnu.edu.ua/anatolii-hryhorovych-filiniuk/ https://scholar.google.com.ua/citations?user=aTEFJ0QAAAAJ&hl=uk&oi=ao https://uk.wikipedia.org/wiki/Філінюк_Анатолій_Григорович https://science.kpnu.edu.ua/naukovtsi/filiniuk-anatolij-hryhorovych/ http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0007422
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1696
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент загальної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	1-й семестр – 3 кредити ЄКТС / 90 год
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна/заочна
Політика дисципліни	Академічна доброчесність. Очікується, що роботи аспірантів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її не зарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману). Відвідування занять. Передбачається, що всі аспіранти відвідують лекційні та семінарські заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (Нова редакція)

	URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view. Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес своєчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття. Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамою. Неформальна/інформальна освіта. У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/або інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно «Порядку визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)», зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі). URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view.
Що будемо вивчати?	Навчальною програмою передбачається системне вивчення аспірантами провідних напрямів і завдань сучасної філософії науки як філософського напрямку, що включає загальні характеристики наукової діяльності, з'ясування філософських основ науки, сутності та особливостей наукового пізнання, гносеологічних, онтологічних і цивілізаційно-антропологічних аспектів науки, пошуку антропологічних, соціокультурних й історичних чинників наукового розвитку; законодавчих і нормативно-правових актів, комплексу вимог, принципів, методів, засобів і прийомів, знання і дотримання яких дозволяє організаційно правильно, логічно та послідовно вибудовувати роботу аспірантів з виконання освітньо-наукової програми і здійснення наукового дослідження, пов'язаного зі здобуттям наукового ступеня доктора філософії з обраної галузі наук. Основні організаційні вимоги до аспіранта з виконання ОНП, підготовки та конкретних кроків на шляху до повного виконання освітньо-наукової програми, проведення наукового дослідження, реалізації основних його результатів в публікаціях у наукових фахових виданнях України, їх апробації на наукових форумах у формі доповідей і повідомлень, написання рукопису й захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з обраної спеціальності. Організаційні засади науково-дослідної діяльності та виконання різних видів наукових, навчально-дослідних, дисертаційних та інших робіт, технологічні аспекти організації, структура, зміст і форми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів через аспірантуру та докторантуру. Основні підходи і ключові вимоги до забезпечення якості докторської підготовки в ЗВО і НУ. Організаційні аспекти підготовки, написання, оформлення й захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора ф
Чому це треба вивчати?	Навчальний курс «Філософія науки та організація наукової діяльності» є обов'язковою освітньою компонентою загальної підготовки здобувачів

	третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) , що виступає органічною складовою завершення теоретичної і практичної підготовки здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, спрямованої на самостійну реалізацію завдань з підготовки та захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі обраної науки і спеціальності. Поглиблення знань про підвалини, структуру і властивості наукового знання, його генезис та функціональні закономірності розвитку й трансформації, логіку процесу наукового дослідження, організацію, технологію, інформаційне, психологічне та етичне забезпечення наукової діяльності, теоретичні підходи, принципи, методи дослідницької роботи передбачено реалізовувати через призму оптимізації і належної результативності наукових досліджень, котрі активно використовуються в сучасній вітчизняній і зарубіжній науці. Навчальна робота зі здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня має чітке практичне спрямування й передбачає осмислене розуміння всього масиву інформації та кожного елемента організації дослідницької діяльності.
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання з дисципліни: ПРН 01. Мати передові концептуальні і методологічні знання, загальний науковий кругозір, необхідні для критичного аналізу та переоцінки наявних знань і професійних практик у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти. ПРН 02. Розуміти загальні принципи, методи освітніх наук, а також загальну методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та у викладацькій практиці. ПРН 03. Мати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, розв'язання значущих проблем у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти. ПРН 04. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження зі у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, здійснювати критичний аналіз результатів власних досліджень і результатів інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням академічної доброчесності. ПРН 05. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
Як можна використати набуті знання та уміння?	Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері дослідницько-інноваційної і професійної діяльності у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, застосовувати методологію наукової діяльності та педагогічної науки, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Загальних компетентностей (ЗК): ЗК 01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти на основі системного наукового світогляду і загального культурного кругозору з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. ЗК 02. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації з різних джерел.

	Формування спеціальних (фахових) компетентностей спеціальності (СК): СК 01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми, виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти. СК 02. Здатність застосовувати сучасні теорії, методології, методи та інструменти теоретичних і емпіричних досліджень у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.
Зміст дисципліни	Змістом навчальної дисципліни є: предмет, мета, завдання, сутність, основний зміст, загальний обсяг знань навчальної дисципліни, перелік умінь, навичок, і компетентностей здобувача ступеня доктора філософії; філософія науки як галузь, яка займається осмисленням природи, функцій, методів, наслідків науки й досліджує зв'язок між науковими ідеями, моделями і даними, основні припущення та поняття, що лежать в основі наукової діяльності; законодавче та нормативно-правове забезпечення організації наукової діяльності; формування особистості вченого і режим його праці; система підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні; інформаційне та технологічне забезпечення наукової діяльності; організаційні аспекти змісту та структури дисертації; організаційне і змістове забезпечення публікацій по темі дисертації; вимоги до оформлення результатів дослідження в рукописі дисертації; організація та проведення публічної презентації результатів дисертаційного дослідження; технологія подання та організаційне забезпечення захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Вивчення навчальної дисципліни передбачає озброєння здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня сучасними знаннями та вміннями організаційного забезпечення підготовки й захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з обраної спеціальності; засвоєнні ними основних понять, термінів і категорій правильної та результативної організації виконання освітньо-наукової програми і наукових досліджень, концепцій, теоретичних підходів і процедур реалізації досліджень за профілем обраної спеціальності; ознайомленні кожного з них із найновішими теоретичними та методично-практичними підходами і порадами реалізації наукових досліджень від першого дня навчання в аспірантурі і до захисту дисертації й отримання диплома доктора філософії в галузі наук; закріпленні у майбутніх докторів філософії з обраної галузі наук стійких навичок і умінь організації роботи з опублікованими джерелами, архівними документами й матеріалами, науковою і навчальною літературою та їх застосування у дослідницькій роботі.
Методи навчання	Словесні (лекції), наочні (демонстрування карт, таблиць, схем, презентацій та відеоматеріалів), практичні (семінарські заняття, практики) методи навчання, інтерактивні методи навчання: метод групової та індивідуальної роботи, дискусії, рольові ігри, метод проектування, проведення наукових семінарів та онлайн-конференцій; самостійна робота на основі законодавчих і нормативно-правових актів, історичних та археологічних джерел, наукової літератури, підручників, навчальних посібників, консультації, кваліфікаційна робота.
Інформаційне забезпечення	Рекомендована література Основна: 1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / [за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є Артюхова, І. О. Дегтярьової]. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 170 с. 2. Дзьобань О. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспір. Київ – Одеса: Фенікс, 2025. 284 с.

3. Дзьобань О. П. Філософія науки : підруч. / [ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України»]. Київ; Одеса : Фенікс, 2024. 516 с.

4. Житарюк І. В. Філософія освіти, науки та окремих її галузей. Конспект лекцій: навч. посіб. 2-ге вид., стереотипне. Київ : Вид-во «Людмила», 2022. 620 с.

5. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 350 с.

6. Кислий В. М. Організація наукових досліджень. Суми: Університетська освіта, 1923. 224 с.

7. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень.: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 136 с.

8. Мельник О. О. Інтелектуальна власність. Конспект лекцій. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2020. 215 с.

9. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підруч. / [Я. В. Тараров та ін.]. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. 350 с.

Додаткова література:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / [Міжн. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова]. Київ : Таксон, 2016. 234 с.

2. Дейнека О. Г., Крихтіна Ю. О., Ковальов А. Ю. Методологія та організація наукових досліджень : конспект лекцій. Харків : УкрДУЗТ, 2023. 67 с.

3. Інтелектуальна власність та авторське право: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / І.М. Чістякова, І.Б. Кривдіна, Д.В. Буряк, В.П. Кубко, О.В. Гегечкорі, Д.Д. Татакі, О.О. Татакі, Т.О. Чернов. Київ: Каравела, 2019. 204 с.

4. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.

5. Стежко З. В., Римар С. П. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посіб. / [М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т]. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 141 с.

6. Строкань О. В., Мірошниченко М. Ю. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: конспект лекцій. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2021. 152 с.

7. Уведення в науково-педагогічну діяльність: навч. посіб. / [В. В. Іваненко, Г. Г. Кривчик, І. С. Накашидзе]. Дніпро : ЛІРА, 2018. 120 с.

8. Філінюк А. Г. Підготовка та публічна презентація дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з спеціальності 032 Історія та археологія: методичні поради. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2022. 32 с.

9. Філософія науки: матеріали для виконання самостійної роботи / [уклад.: Т. В. Кушерець, Н. М. Баранова. 2-ге вид., доповн. і переробл.]. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 232 с.

10. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підручник для студентів-магістрів усіх спеціальностей і форм навчання. / Я. В. Тараров; О. О. Дольська; Т. М. Дишкант та ін. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2023. 550 с.

11. Яворська Т. І. Методологія та організація наукових досліджень: курс лекцій. Мелітополь : Люкс, 2020. 190 с.

12. Claus P., Marriott J. History. An Introduction to Theory and Method. 3rd Edition. N.p.: Routledge, 2023. 516 p.

13. Johansson L.-G. Philosophy of Science for Scientists. Springer Undergraduate Texts in Philosophy/ New York Dordrecht London, 2025. 257 p.

	14. Claus P., Marriott J. History. An Introduction to Theory and Method. 3rd Edition. N.p.: Routledge, 2023. 516 p. 15. Johansson L.-G. Philosophy of Science for Scientists. Springer Undergraduate Texts in Philosophy/ New York Dordrecht London, 2025. 257 p. Електронні джерела: 1. Сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти // URL: https://naqa.gov.ua/ 2. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // URL: http://www.nbuv.gov.ua/ 3. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України URL: http://www.nplu.kiev.ua/ 4. Сайт Інституту історії України НАН України. URL: http://history.org.ua/uk 5. Сайт Інституту археології НАН України // URL: https://iananu.org.ua/pro-institut 6. Сайт Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації // URL: http://www.uintei.kiev.ua/ 7. Сайт Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України // URL: https://tsdavo.gov.ua 8. Сайт Центрального державного архіву громадських об'єднань України // URL: https://tsdahou.archives.gov.ua 9. Сайт Центрального державного історичного архіву України. м. Київ. URL: https://cdiak.archives.gov.ua 10. Сайт Центрального державного історичного архіву України. м. Львів // URL: https://tsdial.archives.gov.ua 11. Сайт Державного архіву Хмельницької області // URL: https://dahmo.gov.ua 12. Інформаційні бюлетені «Академічна доброчесність Infobulletin» від проекту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) // URL: http://surl.li/eqhgb					
Обсяг дисципліни (години) та види занять	На денній формі навчання: лекційні заняття (20 год.), практичні заняття (26 год.), самостійна робота (44 год.); на заочній формі: лекційні заняття (6 год.), практичні заняття (12 год.) і самостійна робота (72 год.)..					
Система оцінювання результатів навчання	Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 20 балів, модульна контрольна робота – 30 балів, самостійна робота – 5 балів, індивідуальні навчально-дослідні завдання – 5 балів та екзамен – 40 балів.					
	Поточний і модульний контроль (100 балів)				Екзамен	Сума
	Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)					
	Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання		
	20 балів	30 балів	5 балів	5 балів		
	білів				балів	
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка».					
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота					
Підсумковий контроль	Увесь навчальний курс «Філософія науки та організація наукової діяльності» оцінюється відповідно 100 балами за й завершується заліком.					
Локація						

